

Od júla do konca decembra tohto roka Slovenská republika predsedá Rade Európskej únie. Môže zásadným spôsobom ovplyvniť dianie v rámci Spoločenstva. Týka sa to aj rezortu životného prostredia, ktorého ambíciou je výrazne prispieť k zefektívneniu environmentálnych a klimatických politík na európskej úrovni a viesť členské krajiny Únie na globálnych rokovaniach. Zároveň okrem boja proti klimatickým zmenám považuje za výzvu ochranu vôd, najmä kvalitu podzemných vôd, hlavného zdroja pitnej vody, ale aj protipovodňové systémy. V tejto spojitosti ministra životného prostredia SR Lászlóa SÓLYMOSA s otázkami oslovila Mária Šišuláková.

Bratislavský proces pre zelenú ekonomiku je cestou k pokroku

Tesne pred Vianocami 2015 sa uskutočnil historický environmentálny summit v Paríži COP21, z ktorého vzišla Parížska dohoda krajín celého sveta o boji proti klimatickej zmene. Ako sa dá tento veľký cieľ dosiahnuť?

Do prijatia Parížskej dohody sa redukčné záväzky týkajú len vyspelých krajín, aj to nie všetkých. USA, Kanada, Rusko, Japonsko a

Nový Zéland buď nie sú stranou Kjótskeho protokolu, alebo nepristúpili na druhé záväzné obdobie 2013 až 2020. Krajiny so záväzkami do roku 2020 pokrývajú len necelých 15 percent svetových emisií, čo nestačí na dosiahnutie cieľa dohovoru, ktorým je udržať rast priemernej globálnej teploty do roku 2100 pod úrovňou 2 °C. Od prijatia Rámcového dohovoru sa výrazne zmenila aj geopolitická a ekonomická si-

tuácia vo svete. Mnohé nové rastúce ekonomiky, ako Čína, India, Južná Afrika, Brazília a arabské krajiny prispievajú k celkovým emisiám skleníkových plynov v čoraz väčšej miere a zároveň sa zvyšuje aj ich schopnosť a kapacita podieľať sa na globálnom riešení. Z týchto dôvodov sa svetové spoločenstvo usilovalo o prípravu novej globálnej dohody, ktorá by znamenala širšie zapojenie krajín tak, aby sa k redukčným záväzkom popri vyspelých krajinách pripojili aj dynamicky rastúce rozvojové krajiny. Dospieť k nej nebolo vôbec jednoduché a všetky krajiny museli prijať ťažké kompromisy. Európska únia a spolu s ňou aj Slovensko sa usilovali o ambicióznú, férovú a trvácnu dohodu. Treba povedať, že všetky tieto ciele spĺňa.

Podmienkou udržania globálneho oteplovania v tomto storočí pod 2 stupňami Celzia v porovnaní s predindustriálnym obdobím a platnosti Parížskej dohody je, aby ju ratifikovalo 55 krajín, ktoré predstavujú aspoň 55 percent emisií. Koľko štátov doteraz dohodu prijalo, je nádej, aby sa tak čoskoro stalo?

S USA a Čínou dohodu k 21. septembru ratifikovalo 60 krajín, čo predstavuje asi 47,5 percenta globálnych emisií. Hranicu 55 percent je takmer nemožné prekročiť bez toho, aby dohodu ratifikovala aj Európska únia ako tretí najväčší producent emisií skleníkových plynov. Aj preto sa Únia mimoriadne usiluje, aby proces ratifikácie urýchlila a ukončila ho pred 7. októbrom. Ak by sa to podarilo, tak by sa na klimatickej konferencii v Marakéši, ktorá začína 7. novembra, mohlo zvolať prvé zasadnutie strán Parížskej dohody. Z členských štátov Európskej únie tento proces k danému dátumu úspešne zavŕšili Maďarsko, Rakúsko a Francúzsko. Slovenský parlament súhlasil s jej ratifikáciou na národnej úrovni 21. septembra.

Môže Slovensko nejako ovplyvniť proces ratifikácie, keď na uplynulom summite G 20 o prijatí dohody informovali svet giganti Čína aj Spojené štáty?

Je v našich rukách ako predsedníckej krajiny v Rade Európskej únie, aby sme do začiatku

októbra zmanažovali ratifikáciu Parížskej dohody na európskej úrovni. Z tohto dôvodu som na 30. septembra v Bruseli zvolal mimoriadnu Radu pre životné prostredie. Vyvíjame maximálne diplomatické úsilie v rokovaniach s členskými štátmi aj s Európskou komisiou, aby Únia tento proces ukončila do 7. októbra.

Velkú iniciatívu vyvinula v tomto smere francúzska ministerka životného prostredia Ségolène Royal. Vyzvala členské štáty, aby oznámili dátum ratifikácie na bratislavskom summite. Mali spoločné snahy so Slovenskom žiadaný účinok?

Na bratislavskom summite odznela výzva, aby sa Európska únia, ako aj jej členské štáty stali v čo najskoršom termíne zmluvnými stranami Parížskej dohody. V čase konania sa neformálneho summitu medzi nimi boli len Maďarsko, Rakúsko a Francúzsko.

Doterajšia objektívna zmena klímy priniesla so sebou nedostatok vody, suchá a povodne, ktorých svedkami sme aj na Slovensku čoraz častejšie a bojuje s nimi tiež Únia a svet. Deklarovali ste snahu prispieť do diskusie o tomto probléme problematikou integrovaného manažmentu vód...

Obavy v súvislosti so suchom a nedostatkom vody v Európskej únii za posledné desaťročie narástli, a to najmä pokiaľ ide o dlhodobú nerovnováhu medzi dopytom po vode a jej dostupnosťou v Európe. V rokoch 2011 a 2012 bola postihnutá suchom veľká časť južnej, západnej a dokonca severnej Európy. Sucho vo významnej miere v oboch rokoch zasiahlo aj Slovensko. Problematikou klimatickej zmeny z hľadiska jej negatívnych vplyvov na oblasť vód sa zaoberajú aj plány manažmentu povodí. Pre optimálne riadenie procesov je potrebné, aby okrem kvantitatívnych údajov o požiadavkách na vodu a jej aktuálnej dostupnosti, obsahovali tiež čoraz presnejšie predpovede vývoja dostupnosti a spotreby v budúcnosti. V záujme dlhodobej udržateľnosti musí byť hospodársky vývoj v súlade s dostupnosťou vody, čo sa predovšetkým vyžaduje pri využívaní pôdy. Táto skutočnosť opätovne zdôrazňuje potrebu efektívneho prepojenia plánov manažmentu povodí s ostatnými ekonomickými procesmi a procesmi územného plánovania. Existuje veľký potenciál opatrení na efektívne využívanie vody vo všetkých hlavných odvetviach, v ktorých sa využíva voda od poľnohospodárstva, priemyslu, rozvodných sietí, stavebníctva či výroby energie.

Slovensko ako predsedajúca krajina v Stratégii Európskej únie pre dunajský región zorganizovala v júni konferenciu, ktorá mala vytvoriť platformu na výmenu skúseností expertov, ktorí sa zaoberajú problematikou sucha a nedostatkov vody. Hodnotili sa na nej legislatívne nástroje, monitorovanie a posúdenie možných vplyvov klimatickej zmeny a adaptačné opatrenia v tejto oblasti. V podobnom duchu sa niesla aj Konferencia o vode ako súčasť Neformálnej rady ministrov životného prostredia, ktorá sa konala 11. júla v Bratislave. Na základe diskusie členských štátov Únie pripravilo Slovensko návrh záverov Rady EÚ, ktoré budú príspevkom do širšej diskusie o povahe a zameraní budúcej vodnej politiky EÚ.

V druhom septembrovom týždni ste uspo-

riadali konferenciu ministerstva Prechod na zelené hospodárstvo. Čo bolo jej obsahom?

Chceli sme pritiahnúť pozornosť relevantných subjektov k tejto téme, čiže k takému modelu hospodárstva, ktorý popri ekonomickom raste rešpektuje životné prostredie a sociálne aspekty rozvoja. Vymieňali sme si skúsenosti a názory o kľúčových otázkach prechodu na zelené hospodárstvo z pohľadu politiky, financií, investícií, výskumu a inovácií. Práve výskumu a inováciám sa venovala špeciálna pozornosť, teda ako možno ich prostredníctvom urýchliť tento prechod, aké prekážky stoja na ceste vývoja inovatívnych riešení vrátane ich uplatnenia v reálnom živote. Okrem toho sa na konferencii prezentovali aj úspešné inovatívne príklady a prístupy zo Slovenska a iných krajín EÚ. Slovenské predsedníctvo predstaví výsledky konferencie na stretnutí ministrov životného prostredia členských krajín OECD, ako aj na zasadnutí environmentálnej rady.

S akým ohlasom sa zatiaľ toto podujatie stretlo?

S mimoriadne pozitívnym ohlasom. To, že tam bolo množstvo zainteresovaných strán a rôznorodých pohľadov vytvorilo unikátnu príležitosť na vzájomnú konfrontáciu v diskusiách. Účastníci ocenili ich odbornú úroveň, ale aj to, že toto vlajkové podujatie ministerstva životného prostredia v rámci SK PRES naplno využilo potenciál naštartovať proces, ktorý vo finále priniesie konkrétne a zmysluplné výsledky. Aj keď to, samozrejme, bude beh na dlhé trate. Práve pozitívne reakcie a ohlasy boli jedným z dôvodov, pre ktoré som inicioval vytvorenie fóra Bratislavský proces pre zelenú ekonomiku. To by umožnilo pravidelnú širokú diskusiu o pokroku na ceste smerom k zelenému hospodárstvu.

Marocký Marrákeš bude 7. až 18. novembra hostiť ďalšiu dôležitú konferenciu o zmene klímy (COP22). Konferencia by mala nadviazať na historický summit v Paríži COP21. Čo na ňu Slovensko ako predsedajúca krajina chystá?

Ako predsedajúca krajina budeme predovšetkým zabezpečovať vyjednávanie a koordináciu Európskej únie. Budeme ju reprezentovať na mnohých bilaterálnych rokovaníach s partnermi, s predsedom konferencie, budeme Úniu zastupovať pri negotiaciach a budeme zodpovední za prípravu a presadzovanie pozícií EÚ. Je to veľmi náročná úloha, s ktorou zatiaľ nemáme skúsenosti, ale posledný rok a pol sme sa veľmi intenzívne pripravovali, takže verím, že túto úlohu so ctou zvládneme.

Ešte pred Marrákešom v najbližších dňoch zasadne v Luxemburgu Rada EÚ pre životné prostredie. Sme na ňu pripravení?

Ano, pripravujeme sa na ňu veľmi svedomito. Hovoriť sa na nej má o záväzných ročných zníženiach emisií skleníkových plynov zo strany členských štátov, o mechanizme ich monitorovania a nahlasovania, ako aj o začlenení využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva (Land Use, Land Use Change and Forestry – LULUCF) do rámca politik v oblasti klímy a energetiky do roku 2030.

Záveru schôdzky G 20 v čínskom Hangzhou opäť hovoria o záväzku „racionalizácie a

skoncovania s neefektívnymi dotáciami pre fosílnu palivá...“. Tu ide tiež o slovenský problém dotovania ťažby hnedého uhlia v našich baniach a jej využívania v našich elektrárnach (Nováky, Vojany...), hoci máme dostatok elektrickej energie. Zaoberáte sa týmto problémom?

Tieto záležitosti aj dotácie sú v kompetencii Ministerstva hospodárstva SR, ktoré sa nimi zaoberá.

Predpokladám, že tu sa na našej domácej pôde bude dosť ťažko hľadať kompromis s ohľadom na zamestnanosť, rokujete s dotknutými stranami – odborármi, zamestnávateľmi, partnerskými rezortmi?

Je to dlhodobý problém, ktorý ide ruka v ruku so sociálnym aspektom, pričom sa za fosílnu palivá musí nájsť adekvátna náhrada. Z dlhodobého hľadiska však ministerstvo životného prostredia podporuje, aby sa prestalo s využívaním fosílnych palív.

S touto otázkou súvisí tiež náš záväzok v rámci spoločného európskeho redukčného cieľa vyjadreného v európskom Rámcí 2030 – znížiť emisie do roku 2030 o 40 percent v porovnaní so stavom v roku 1990, zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie na 27 percent a indikatívne zvýšiť energetickú efektívnosť o 27 percent. Čo pre to robíme, ako ho plníme?

Čo sa týka plnenia cieľov pre obnoviteľné zdroje energie a energetickú efektívnosť, tiež sa nimi zaoberá ministerstvo hospodárstva.

Záväzok Slovenskej republiky v rámci cieľa stanoveného v záveroch Rady Európskej únie z 24. októbra 2014, ktorý sa týka znížovania emisií skleníkových plynov, nie je presne stanovený. Avšak v rámci Európskej únie sa dodatočne rozlišujú ciele v sektoroch pokrytých európskym systémom obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov (EU ETS), ktorý je nastavený na mínus 43 percent oproti roku 2005 pre celú EÚ a v sektoroch mimo EU ETS, čo je napríklad doprava, pôdohospodárstvo, odpady, budovy. Tu je cieľ znížiť emisie o 30 percent oproti roku 2005.

Napĺňanie týchto cieľov zabezpečuje európska legislatíva, v rámci EU ETS je to smernica, ktorá je následne transponovaná do všetkých členských štátov. Na Slovensku je to zákon o obchodovaní s emisnými kvótami. V súvislosti s plnením cieľov mimo EU ETS zverejnila v júli Európska komisia návrh nariadenia o spoločnom úsilí. V ňom je pre Slovensko stanovený cieľ znížiť do roku 2030 emisie skleníkových plynov o 12 percent v porovnaní s rokom 2005.

Čo sa týka plnenia cieľov znížovania emisií skleníkových plynov, Slovensko malo v roku 2014 produkciu emisií skleníkových plynov o 45,4 percenta nižšiu oproti roku 1990.

Čerpáme pri tom tiež prostriedky z eurofondov?

V rámci Operačného programu Kvalita životného prostredia, prioritnej osi 4 Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch je možné čerpať prostriedky na projekty, ktoré zvyšujú energetickú efektívnosť, znižujú emisie skleníkových plynov a znečisťujúcich látok, ale aj na podporu obnoviteľných zdrojov energie. Ide o vyše 900 miliónov eur vyčlenených do roku 2020.